

of girls in secondary schools of Ukraine during the period. It identifies prospects of further historical and educational research in the theory and methods of labor education referring the pointed in the article problem.

Keywords: *Art-work of girls, the historical background of the birth, secondary school in Ukraine, labor training of young people.*

УДК 370.45.67

Савченко Л. О.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ І КРЕСЛЕННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У статті розкрито реалізацію експериментальної методики педагогічного діагностування якості освіти професійної підготовки майбутніх учителів технологій, яка проходила в кілька етапів: 1) ознайомлення студентів із методами педагогічної діагностики; 2) актуалізація позитивного ставлення до ролі педагогічної діагностики в професійній діяльності; стимулювання розвитку потреби у вивченні теорії педагогічної діагностики; утвердження смислової настанови студентів на освоєння діагностичних умінь; 3) використання методів педагогічної діагностики якості освіти на заняттях у виші.

Ключові слова: *методика, педагогічна діагностика, якість освіти, ситуації, майбутні учителі.*

На сучасному етапі розвитку суспільства, що маркований процесами глобалізації, використання інформаційних технологій, світова педагогічна думка перебуває у пошуку нових пріоритетів в освіті. Якість освіти стає головним орієнтиром, що визначає авторитет і конкурентоспроможність навчальних закладів на регіональному, державному рівнях і міжнародній арені. Задля забезпечення якості освіти спрямовано матеріальні, фінансові, кадрові й наукові ресурси суспільства, вона стає основою оцінювання державою та громадськістю освітніх послуг, запорукою доступу громадян до здобуття ґрунтовної і суспільно затребуваної освіти. За цих умов якість вищої педагогічної освіти перетворилася на принцип й основний критерій ефективності сучасної системи підготовки педагогічних кадрів.

Українські дослідники (В. Бондар, І. Булах, С. Гончаренко, О. Козаков, Ю. Мальований, Л. Момот, І. Распопов, М. Ржецький, Н. Розенберг, О. Савченко та ін.) започаткували підхід до аналізу педагогічних явищ і процесів, що забезпечують якість освіти, на засадах урахування закономірностей та умов їх функціонування. Дослідники наголошують, що підвищення якості освіти в цілому і вищої педагогічної освіти зокрема, неможливе без педагогічної діагностики як інструменту управління цим процесом. При цьому педагогічну діагностику науковці пов'язують: з аналізом результатів розвитку особистості (М. Обозов); вивченням рівня педагогічних явищ (В. Зверов); розпізнанням творчого потенціалу особистості (Л. Денякіна); аналізом навчального процесу й дослідженням результатів навчання (К. Інгенкамп); сукупністю пізнавальних зусиль, необхідних для ухвалення актуальних педагогічних рішень (К. Дж. Клаусер); процесом, що з'ясовує умови й обставини навчання (Н. Мойсеюк); реалізацією ефективного навчання шляхом зменшення витрат і раціонального поєднання організаційно-дидактичних засобів та методів навчання (І. Підласий); отриманням інформації про стан і розвиток контрольованого об'єкта (Г. Цехмістрова) тощо.

Мета статті. Розкрити реалізацію експериментальної методики педагогічного діагностування якості освіти професійної підготовки майбутніх учителів технології проходила в кілька етапів: 1) ознайомлення студентів із методами педагогічної діагностики; 2) актуалізація позитивного ставлення до ролі педагогічної діагностики в професійній діяльності; стимулювання розвитку потреби у вивченні теорії педагогічної діагностики; утвердження смислової настанови студентів на освоєння діагностичних умінь; 3) використання методів педагогічної діагностики якості освіти на заняттях.

Так, на першому етапі студентам першого курсу було запропоновано навчальна дисципліна “Вступ до спеціальності”, у ході опанування якої вони ознайомилися з методами наукового дослідження. Емпіричні методи пов’язані з чуттєвим знанням людини (через відчуття, сприйняття, уявлення), до цієї групи належить спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Керуючись відомостями емпіричного характеру, студенти опрацьовували їх аналітично, систематизуючи результати у вигляді певної теорії. Наприклад, студенти склали анкети для вивчення читацьких інтересів учнів, розробляли питання для бесіди з теми “Порушення дисципліни в класі”, “Бесіда з учнем, який не встигає”, “Бесіда з активом класу для проведення чергування в школі”.

Згодом завдання ускладнювалися, пропонували, наприклад, скласти бібліографічні картки з наукової теми (тематика робіт запропонована на вибір: “Які труднощі (проблеми) існують в учителя на сучасному етапі розвитку суспільства”; “Які перспективи (можливості) вчительської професії”; “Професійна компетентність майбутнього педагога”; “Культура педагогічного спілкування”; “Конфлікти в системі “учитель – учень”); написати твори: “Чому я вибрав(ла) професію вчителя”; “Моя перша вчителька”; “Сучасний портрет учителя”; “Як я готував(ла) себе до вибору професії”; “Я і мої сподівання щодо професії вчителя”; “Етюди про вчителя”; “Мій ідеал учителя”; “Учитель майбутнього”.

На другому етапі експериментальної роботи підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти, прогнозували розв’язання низки завдань: сформулювати в студентів знання про специфіку й функції педагогічної діагностики; стимулювали потребу в пізнанні різноманітних методів педагогічної діагностики; переконали в необхідності використання педагогічної діагностики для розвитку професійної компетентності педагога. На другому курсі під час вивчення “Загальної педагогіки” розширено знання студентів із педагогічної діагностики. На першому занятті запропоновано складання термінологічних словників; розроблення кросвордів, виконання творчих завдань, розв’язання педагогічних ситуацій. Нижче подано приклади завдань, запропонованих студентам.

Ситуація. Запропонуйте систему педагогічної діагностики для оптимального розв’язання педагогічної ситуації. Ви розпочали урок. Учні заспокоїлися, запанувала тиша. І раптом у класі хтось голосно засміявся. Коли Ви не встигли ще нічого сказати, а здивовано подивилися на школярів, учень, який засміявся, дивлячись Вам у вічі, заявив: “У мене хороший настрій, а у Вас?”.

Опишіть свої професійні очікування у формі “Записки молодого вчителя”. Використайте для виконання завдань основні функції педагогічної діагностики.

Навіщо потрібна система в педагогічній теорії й практиці? Коли і яким чином загальнолюдські цінності стають конкретно людськими, тобто їх засвоює та чи та людина? Як загальне конкретизоване в одиничному – мотивах, почуттях, судженнях, діях? Які методи педагогічної діагностики можна використовувати в цьому випадку?

У сучасних умовах переходу на нові інформаційні технології й розширення можливостей самостійного отримання інформації (зокрема навчальної) роль учителя послаблюється чи, навпаки, зростає? Аргументуйте свою думку.

Діагностичний аналіз педагогічних ситуацій А. Шаталов [4] рекомендує проводити за такою схемою:

– описати дії, стани, відношення суб’єкта (навчання, виховання) у психолого-

педагогічних поняттях;

- на основі знань із теорії педагогічної та психологічної діагностики пояснити їх;
- спрогнозувати розвиток подій у певній ситуації;
- сформулювати педагогічну оцінку реальних і прогнозованих фактів;
- дійти висновку про педагогічну доцільність виконаних професійних дій, про необхідність подальших дій (діагностичне рішення).

Засобом, що стимулює розвиток потреби у вивченні теорії педагогічної діагностики, послуговували практичні заняття, під час яких студенти мали змогу практично долучитися до педагогічного діагностування. Для цього були передбачені завдання практичного характеру, об'єднані з теорією єдиним змістом. Організація таких занять допомогла студентам, отримавши інформацію про алгоритм педагогічного діагностування, принципи розроблення педагогічного діагностування, успішно виконати вправи й завдання діагностичного характеру. Так, студентам було запропоновано формулювання діагностичних ситуацій та обговорення варіантів розв'язання в групі. Наприклад, ситуація без зазначення запитань: у класі погана психологічна атмосфера, багато учнів, які не встигають, унаслідок цього наявні конфлікти в міжособистісних взаєминах; Вам потрібно в цьому класі проводити уроки, створюючи комфортні умови для учнів і для себе. У ході розв'язання таких ситуацій фіксують увесь хід роздумів майбутнього педагога, допущені помилки.

Ситуації з неповним складом даних: студентам пропонують скласти розгорнутий план етичної бесіди (тема за вибором); у плані наявні помилки, які потрібно знайти; скласти план роботи над власною науковою статтею, тезами; запланувати розвиток і вдосконалення методів дослідження в педагогіці; схарактеризувати етапи творчого пошуку вчителя (про вчителів-новаторів); ранжувати якості, які повинен формувати в собі студент – майбутній учитель.

Як бачимо, в запропонованих ситуаціях відсутні певні відомості, унаслідок чого точно відповісти на запитання неможливо. Досліджуваний повинен знайти необхідні знання для розв'язання ситуації, назвати дані, яких бракує. Ця серія, як і попередня, спрямована на констатацію особливостей пізнавальних дій студентів (сприйняття та осмислення), фіксацію перехідних станів процесу учіння й уміння використовувати педагогічну діагностику. У всіх випадках занотовують хід роздумів, кількість розв'язаних ситуацій, відсоткове співвідношення помилок, час виконання, прогноз студента щодо педагогічної ситуації. Крім того, зважають на пояснення й мотивацію студентів.

Було прочитано спецкурс “Актуальні проблеми керівництва та управління якістю освіти” (90 годин). Ефективною формою роботи на цьому етапі стало створення й захист проєктів педагогічної діагностики якості освіти, що передбачали моделювання педагогічних ситуацій, наближених до умов школи. Педагогічні ситуації мали різний рівень узагальненості й складності (від репродуктивних, ілюстративних, частково-пошукових до проблемних, сюжетно-рольових, аналітико-синтетичних. Моделювання педагогічних ситуацій це процес утворення ситуацій-моделей, які імітують стан і динаміку навчально-виховного процесу, наприклад: “Рейтинг школи”, “Оцінювання діяльності школи батьками”, “Наявність системи діагностики здібностей учнів”, “Аналіз участі школярів у конкурсах, олімпіадах, турнірах”, “Думки випускників школи минулих років про якість отриманої освіти”. На цьому етапі було проведено: інтернет-конференція “Підвищення якості освіти засобами педагогічної діагностики”, конкурс проєктів “Музей “Писанкарства”, “Сучасна шкільна газета “Діагностика навчальних досягнень учнів”, “Лабораторія вчителя”, створення мультимедійної навчальної презентації “Застосування інноваційних технологій навчання як засіб підвищення якості освіти”.

З огляду на завдання розробленої нами методики, важливо зіставити рівні навченості студентів та їхні підсумкові рейтингові бали в навчанні на кінець експерименту. Це потребувало переведення шкали рейтингового бала в шкалу рівнів.

Результати підрахунку підсумкового рейтингу бала відображено в табл. 1. В експериментальних групах кількість студентів, які отримали високий рейтинговий бал, значно більша, ніж у контрольних: у середньому підсумковий рейтинговий бал, що відповідає рівню “високий”, в експериментальних групах у 1,9 разу вищий, ніж у контрольних. Причому найвищий показник досягнуто в 56,9% студентів експериментальних груп, що вкотре засвідчує, наскільки важливо не тільки в середній, але й у вищій школі дотримуватися принципу індивідуального підходу. Отримані підсумкові рейтингові бали переконливо доводять значущість обґрунтованих педагогічних умов перевірки підвищення якості освіти.

Таблиця 1

Підсумковий рейтинговий бал студентів (у %)

Рейтинговий бал	Експериментальна група	Контрольна група
Низький	19,5	36,7
Середній	23,6	33,0
Високий	56,9	30,3

Отже, результати експериментальної роботи довели доцільність дотримання сукупності розробленої методики, виокремлених педагогічних умов, оскільки це суттєво позначилося на зростанні рівнів структурних компонентів педагогічної діагностики й основних її показників: пізнавальній активності, професійному інтересі, якості самостійної діяльності студентів, адекватності самооцінювання, яке надає впевненості в тому, що це в майбутньому сприятиме якісному професійному зростанню фахівців, їхньому самовдосконаленню. *Подальшу* роботу ми вбачаємо у розробці завдань з само актуалізації триманих знань.

Використана література:

1. *Битинас Б. П.* Педагогическая диагностика: сущность, функции, перспективы / Б. П. Битинас, Л. И. Катаева // Педагогика. – 1993. – № 3. – С. 10-15.
2. *Вроейнстийн А. И.* Оценка качества высшего образования / А. И. Вроейнстийн. – М. : Изд-во МНЭПУ, 2000. – 180 с.
3. *Підласий І. П.* Діагностика та експертиза педагогічних проєктів : навчальний посібник / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – 343 с.
4. *Шаталов А. А.* Мониторинг и диагностика качества образования : монография / А. А. Шаталов, В. В. Афанасьев, И. В. Афанасьева, Е. А. Гвоздева, А. М. Пичугина. – М. : НИИ школьных технологий, 2008. – 322 с.

References:

1. *Bitinas B. P.* Pedagogicheskaya diagnostika: sushchnost, funktsii, perspektivy / B. P. Bitinas, L. I. Kataeva // Pedagogika. – 1993. – № 3. – S. 10-15.
2. *Vroeynstiyn A. I.* Otsenka kachestva vysshego obrazovaniya / A. I. Vroeynstiyn. – M. : Izd-vo MNEPU, 2000. – 180 s.
3. *Pidlasyi I. P.* Diahnostyka ta ekspertyza pedahohichnykh proektiv : navchalnyi posibnyk / I. P. Pidlasyi. – K. : Ukraina, 1998. – 343 s.
4. *Shatalov A. A.* Monitoring i diagnostika kachestva obrazovaniya : monografiya / A. A. Shatalov, V. V. Afanasev, I. V. Afanaseva, Ye. A. Gvozdeva, A. M. Pichugina. – M. : NII shkolnykh tekhnologiy, 2008. – 322 s.

Савченко Л. О. *Методика подготовки будущих учителей технологий и черчение к педагогической диагностике качества образования.*

В статье раскрыто реализацию экспериментальной методики педагогического диагностирования качества образования и профессиональной подготовки будущих учителей

технологии, которая проходила в несколько этапов: 1) ознакомление студентов с методами педагогической диагностики; 2) актуализация положительного отношения к роли педагогической диагностики в профессиональной деятельности; стимулирование развития потребности в изучении теории педагогической диагностики; утверждение смысловой установки студентов на освоение диагностических умений; 3) использование методов педагогической диагностики качества образования на занятиях в высшей школе. Процесс диагностирования начинается с изучения признаков, присущих объекту, с дальнейшей идентификацией его базовых характеристик, и завершается заключительным диагнозом, результаты которого дают возможность использовать полученные знания на практике для перевоплощения или для гармонического развития объекта и возможного прогнозирования его будущей эволюции.

Ключевые слова: методика, педагогическая диагностика, качество образования, ситуации, будущие учителя.

Savchenko L. O. A technique of training of future teachers of technologies and drawing to pedagogical diagnostics of quality of education.

In article it is opened realization of an experimentally technique of pedagogical diagnosing of quality of education and vocational training of future teachers of technology which took place in several stages: 1) acquaintance of students with methods of pedagogical diagnostics; 2) updating of the positive relation to a role of pedagogical diagnostics in professional activity; stimulation of development of need for studying of the theory of pedagogical diagnostics; the adoption of semantic installation of students on development of diagnostic abilities; 3) use of methods of pedagogical diagnostics of quality of education on occupations at the higher school. Process of diagnosing begins with studying of signs, inherent in object, with further identification of his basic characteristics, and comes to the end with the final diagnosis which results give the chance to use the gained knowledge in practice for transformation or for harmonious development of object and possible forecasting of his future evolution. In pedagogic diagnostics interpreted as a General approach and as a process (composite) assessment of results of practical pedagogical activity, individual teachers, teaching staff, educational institutions in General. Pedagogical diagnostics is a clarification of all circumstances of the course of educational process, an accurate determination of the achieved results. In the most common understanding of pedagogical diagnostics is a set of methods of monitoring and evaluation aimed at identifying the impact of the decision of tasks of the educational process, differentiating students and improving curricula and methods of pedagogical influence to improve the educational process.

Keywords: technique, pedagogical diagnostics, quality of education, situations, future teachers.

УДК 378.147:377:34

Салогуб В. С.

**ДЕЯКІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ**

У статті розглянуто шляхи підвищення рівня правової культури особи як планомірний, керований, організований, систематичний і цілеспрямований процес дії на особу всієї сукупності форм, засобів і методів, наявних в арсеналі сучасної правової діяльності практики професійної освіти, з метою формування глибоких і стійких правових знань, переконань, потреб, цінностей, звичок активної правомірної поведінки, імунітету до здійснення правопорушень, а також як позитивні зміни в самій особі в результаті даної дії. Педагогічні дослідження припускають визначення системи початкових параметрів, критеріїв, оцінок.

Основними напрямками підвищення рівня правової культури є: правова освіта, тобто правовий всеобуч (декади правових знань); правова пропаганда в гуртожитках; правомірна поведінка викладачів вищих закладів освіти, їхня особиста участь у здійсненні, реалізації й охороні правових норм; самовиховання студентів, що включає накопичення правових знань, правової інформації; перетворює її в правові переконання, навички правомірної поведінки; готовність діяти, керуючись цими правовими переконаннями.